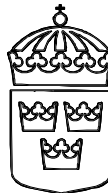

Kommittédirektiv

Ett effektivare arbete för att förebygga våldsbejakande extremism

Dir.
2012:57

Beslut vid regeringssammanträde den 31 maj 2012.

Sammanfattning

Arbetet för att förebygga våldsbejakande extremism måste bli effektivare. En särskild utredare ska därför

- ta fram utbildningsmaterial om förebyggande metoder mot våldsbejakande extremism,
- främja samverkan och kunskapsutbyte inom det förebyggande arbetet mellan kommuner, myndigheter och organisationer inom det civila samhället,
- verka för att det förebyggande arbetet breddas för att kunna bemöta olika former av extremism och
- lämna förslag till hur ett fortsatt förebyggande arbete kan utvecklas och organiseras på lokal nivå.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 13 december 2013.

Uppdraget

Att förebygga att individer lockas till våldsbejakande extremistiska miljöer och att motverka att dessa rörelser får förankring och breder ut sig i Sverige är en fråga om att värna och stärka det demokratiska systemet. Regeringen betonar i skrivelsen *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism* (skr. 2011/12:44) att det är angeläget att fördjupa arbetet med att motverka tendenser som på sikt kan utgöra en utmaning för det demokratiska styrelseskicket. Grogrunder till alla former av våldsbejakande extremism måste motverkas. Ordet extremism används här för att beskriva rörelser, ideologier eller personer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. En person är våldsbejakande om den vid upprepade tillfällen bedöms ha uppvisat ett beteende som inte bara accepterar våldsanvändning utan stöder eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. Säkerhetspolisen gör bedömningen att våldsbejakande extremism för närvarande inte utgör ett centralt hot mot Sverige, men anser att förebyggande insatser är nödvändiga.

Ta fram utbildningsmaterial med metoder för att förebygga våldsbejakande extremism

Ett viktigt steg i arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism är att skapa en medvetenhet om företeelsen. Förutom polisen är det relevantt att andra yrkesgrupper som kommer i kontakt med personer som är i riskzonen för att ansluta sig till extremiströrelser eller som är aktiva inom sådana miljöer har kunskap om vad extremism är och hur den kan förebyggas. Detta gäller framför allt yrkesverksamma inom grund- och gymnasieskola, socialtjänst och annan kommunal förvaltning liksom verksamma inom det civila samhället.

I flera europeiska länder har fängelser utpekats som en miljö där personer rekryteras till våldsbejakande extremistgrupper. Av Säkerhetspolisens och Brottsförebyggande rådets rapport om våldsam politisk extremism framgår att individer inom

vitmaktmiljön har en mycket hög brottsaktivitet och frekventa kontakter med Kriminalvården (Våldsamt politisk extremism, Brå 2009:15). Enligt Säkerhetspolisen är radikaliserings till våldsbejakande islamistiska grupper inte särskilt vanligt förekommande bland intagna inom kriminalvården, men med hänsyn till utvecklingen i närliggande länder kan situationen snabbt förändras (Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige, Säkerhetspolisen 2010). Om antalet personer som avtjänar straff för politiskt motiverade brott blir fler ökar risken för att fängelser används som en bas för rekrytering. Kriminalvården bör därför också vara mottagare av utbildningsmaterialet.

- Utredaren ska ta fram ett utbildningsmaterial som innehåller metoder om hur våldsbejakande extremism kan mötas och förebyggas. Metoderna ska kunna användas vid utbildning av personer inom främst de yrkesgrupper som utredaren bedömer kan komma i kontakt med individer som är i riskzonen för att ansluta sig till extremiströrelser eller som är aktiva inom sådana miljöer.
- Utredaren ska tillsammans med mottagarna identifiera behovet av utbildningsmaterialet och där det är lämpligt anpassa materialet enligt de identifierade behoven. Vid anpassningen av materialet ska de olika mottagarnas erfarenheter och kunskaper särskilt beaktas samt att de kommer i kontakt med personer med olika förhållningssätt och beteenden.
- Utbildningsmaterialet ska bidra till att utveckla metoder för att bättre kunna identifiera vilka som löper risk att rekryteras till våldsbejakande extremism och ett verkningfullt bemötande av personer som är på väg in i våldsbejakande extremistmiljöer.

Främja samverkan och kunskapsutbyte inom det förebyggande arbetet mellan myndigheter, kommuner och organisationer inom det civila samhället

För att effektivt kunna motverka våldsbejakande extremism är det mycket viktigt med samverkan mellan aktörer på lokal nivå

såsom polisen, skolan, socialtjänsten, kriminalvården, den kommunala fritidsverksamheten och det civila samhället, t.ex. idrottsklubbar och trossamfund. Samverkan är viktig för att kunna identifiera och stödja såväl personer som riskerar att ansluta sig till extremistmiljöer som dem som har anslutit sig till sådana miljöer. Samverkan bidrar dessutom till kunskaps- och metodutveckling.

- Utredaren ska främja samverkan och kunskapsutbyte inom det förebyggande arbetet mellan myndigheter, kommuner och organisationer inom det civila samhället genom att ta initiativ till och medverka i möten mellan dessa.
- Utredaren ska samverka med Sveriges Kommuner och Landsting för att stärka kunskapsutbytet på lokal nivå.

Verka för att det förebyggande arbetet breddas för att kunna bemöta olika former av extremism

Myndigheter och andra relevanta aktörer måste ha kunskap för att kunna bemöta olika former av extremism. Detta gäller i synnerhet organisationer inom det civila samhället. Ungdomsstyrelsen konstaterar i sin rapport om stödet till unga personer som vill lämna grupper som främjar våld och hot för att uppnå politiska mål att den verksamhet som bedrivs inom det civila samhället för närvarande enbart är inriktat på stöd till personer som vill lämna vitmaktmiljön (Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:11). Mot denna bakgrund är det nödvändigt att bredda det förebyggande arbetet och stimulera verksamhet som inriktas mot olika former av våldsbejakande extremism.

- Utredaren ska verka för att det förebyggande arbetet får förutsättningar att bemöta olika former av extremism. Detta innebär att utredaren ska säkerställa att kunskap sprids, genom t.ex. seminarier och föreläsningar, och på andra sätt utveckla och bredda arbetet för att förebygga våldsbejakande extremism.

Föreslå hur ett fortsatt förebyggande arbete på lokal nivå kan utvecklas och organiseras

Det är viktigt att arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism organiseras på ett sätt så att det kan bedrivas långsiktigt. Förutsättningar måste skapas för att arbetet ska kunna möta framtida utmaningar. Det finns vidare ett behov av att identifiera de myndigheter som har eller kan få ett ansvar för kunskapsutveckling och samverkan.

- Utredaren ska, med utgångspunkt i befintliga samverkansformer, lämna förslag till hur ett fortsatt förebyggande arbete på lokal nivå kan utvecklas och organiseras.
- Utredaren ska också lämna förslag på vilken eller vilka myndigheter eller andra organisationer som kan sprida utbildningsmaterialet till yrkesverksamma inom t.ex. grund- och gymnasieskolan, socialtjänsten, kriminalvården, kommunerna och organisationer inom det civila samhället.
- Utredaren ska även föreslå hur arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism kan utvecklas i framtiden och vilken eller vilka myndigheter som kan ansvara för det arbetet.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med berörda myndigheter, organisationer inom det civila samhället, näringslivet och med andra som är verksamma inom området, såsom Sveriges Kommuner och Landsting. Utredaren ska vidare samråda med utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet och liknande intolerans (A 2011:2)

Utredaren ska bedöma vilken påverkan på andra myndigheter och organisationer som de lämnade förslagen får om de genomförs. Om målkonflikter uppstår med anledning av förslagen, ska en redovisning lämnas över vilka intressen som behöver vägas samman. Det kan t.ex. gälla risken för överlappande samverkansformer.

Utredaren ska även beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och inom EU.

Utredaren ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 13 december 2013.

Utredningen ska senast den 1 juli 2013 delredovisa uppdraget att ta fram utbildningsmaterial om förebyggande metoder mot våldsbejakande extremism.

(Justitiedepartementet)